

AH: We beginnen meestal met: hoe interpreteerde jij de tekst die we je hebben gestuurd, vanuit jouw werk of misschien vanuit waar je mee bezig bent?

MB: Ik heb de tekst gelezen. Heel veel vragen. [lacht] Ik dacht, ik vind het op zich een heel logisch dat jullie mij benaderd hebben, omdat ik vaak met dat onderwerp bezig ben. Misschien niet zo zeer dat ik daar veel over nadenk, maar ik pas het wel veel toe. Denk ik. Ja ik zat me een beetje af te vragen in hoeverre ik het belangrijk vind... Ik ben er heel veel mee bezig, maar dan vooral in de functie. Maar of ik dan ontzettend... Ja, wanneer is iets van jezelf en wanneer niet? Mag je het werk van anderen gebruiken als je het combineert met werk van jezelf, en wiens werk is het dan? Ik doe dat heel erg. Maar tegelijkertijd, maak ik me daar geen zorgen over, of denk ik daar niet heel erg veel over na.

FJ: Dus meer zoals mensen daar ook op internet mee omgaan, met beelden van anderen? Het eigendomsrecht. Zo van: "Ja ik vind het nu leuk in deze context en dan kan ik het zo gebruiken". Toe-eigenen is dan misschien een sterk woord.

MB: Ja, maar dat is uiteindelijk, als je alles zou terugbrengen, dan is alles wel een soort van toe-eigenen van iets... ik bedoel, als ik iets tegenkom, dan... ik bedoel, eigenlijk doe ik mijn kat ook een soort van toe-eigenen. Die aai ik ook terwijl die helemaal niet van mij is, of van wie dan ook. Misschien als ik iets tegen kom op straat, of iets wat ik hoor, dan kan ik dat ook gebruiken. Ik bedoel ik schrijf ook allerlei dingetjes op en dat zijn dan dingen die ik dan ook van iemand anders hoor, die eigen ik mezelf ook toe. [bladert door zijn schetsboek om te laten]

FJ: En je bedoelt dan ideetjes...?

MB: Ja, of als ik iets tegenkom. "Alles wat ik aanraak verandert in kunst". Dan komt zo'n gedachte in me op. Maar dat heb ik ook natuurlijk van: "Alles wat ik aanraak verandert in goud.", dus dat komt natuurlijk ook ergens vandaan. Maar natuurlijk zitten daar ook gradaties in, in hoeverre je dat ergens van pikt.

FJ: Denk je dat dat altijd een onderdeel van kunst is geweest, dat je altijd al...

AH: Dat je altijd al reflecteert op ideeën die er al zijn...

FJ: Ja, beelden en ideeën van anderen?

AH: Of is dat iets meer van deze tijd?

MB: Ja misschien is dat wel zo... In het algemeen of met betrekking tot mezelf? Ik denk dat het wel iets heel erg van mijzelf is, maar ik denk ook dat het heel erg is opgerekt. Een soort van... deeleconomie, waarin iedereen van alles deelt. Dat zie je op allerlei vlakken weer terugkomen. Misschien is het een soort van... misschien komen we ook een beetje los van dat individualisme?

FJ: Of ja, dat idee van eigendom.

MB: Ja, dat toe-eigenen van dingen.

FJ: En dat de immaterialiteit niet toe te eigenen is?

MB: Ja precies! De dematerialisering is wel iets van deze tijd.

AH: En waardoor denk je dat dat komt? Denk je dat de economische situatie daar een onderdeel van is? Dat de maatschappij zich zo heeft ontwikkeld?

FJ: Of is het meer de mentaliteit van jongere mensen? Met de opkomst van het digitale waarin alles al immaterieel is geworden?

MB: Ik denk dat het wel meer heerst binnen de jongere generatie. Hoe noem je dat? De Millenia's?

AH: [knikt] De Millenials.

MB: Dat is van begin jaren '80 of zo, hè? Ik denk dat daar wel een verschil in zit. Als ik naar mijn ouders kijk of zo, denk ik dat zij daar heel anders naar kijken. En dat zij, bij wijze van, zeggen: ga nou een huis kopen, investeer in iets, dan heb je iets. Waarom zou ik? [lacht] Nee, dat hoeft helemaal niet van mij.

FJ: Ik moet ook denken, toen ik net op de academie zat, toen was er ook een meisje en die had een foto camera gevonden vóór het Van Abbemuseum, en zij deed een presentatie in het Van Abbemuseum, dus zij wou eigenlijk die foto's gebruiken, want zij had die laten ontwikkelen en de laatste foto op het rolletje is dat mensen poseren voor het Van Abbemuseum. Daar wou ze eigenlijk een werk van maken, maar Van Abbemuseum, die hadden zoiets van: "Ja maar je hebt de rechten niet van die foto's." Dus ze mocht die beeltenis van die foto's niet gebruiken in een expositie. Maar ik vraag me af, want we zijn nu iets meer dan tien jaar verder; volgens mij zou het nu wel mogen. Volgens mij wordt daar nu anders over gedacht.

AH: Omdat die grenzen zijn opgerekt.

FJ: Ja, wordt daar nu veel minder moeilijk over gedaan.

MB: Misschien omdat het ook zo véél gebeurt. Ik denk ook dat het vanuit het Van Abbe, dat ze een beetje bang waren dat ze in de problemen zouden komen.

AH: Omdat het ook een instituut is.

MB: Ja, gewoon een grote organisatie. Dus kan ik me wel voorstellen dat je daar voorzichtig mee moet zijn.

FJ: En omdat het nu sociaal-maatschappelijk geaccepteerd is dat iedereen privé foto's van zichzelf openbaar maakt, is het veel minder beladen als je zoiets toe-eigent van een ander.

MB: Klopt, klopt. En ik zit dan te denken of ik het zelf erg zou vinden als mensen direct van mij dingen gebruiken? Maar als je je daar op instelt, dan heb je daar ook automatisch een filter voor, of hou je er onbewust rekening mee dat iets gedeeld kan worden door anderen. Als ik bijvoorbeeld denk aan social media, dan

maak ik daar gebruik van. Ik zet bijvoorbeeld op mijn website veel dingen online, maar ik denk dat ik onbewust wel een soort van grens heb. Maar dat ik wel de mogelijkheid in mijn achterhoofd hou dat zo'n beeld of zo'n ding zijn eigen loopje kan gaan nemen.

FJ: Dat vind ik wel leuk omdat we allebei jouw website juist heel toegankelijk vinden, dat je heel erg inderdaad...

AH: Heel open.

FJ: ...ja, die openheid opzoekt door juist hele privé dingen te vertellen en dan tussen neus en lippen door het ook over je kunst te hebben.

MB: Ja.

FJ: Maar je zegt dat je daar juist dus heel bewust mee omgaat?

MB: Ik denk dat er wel grenzen zijn, ja. Ook niet alleen op mijn website, maar bijvoorbeeld ook... als dingen mijzelf gaan belemmeren... Eigenlijk ben ik een wandelende *open-source*, maar er zijn inderdaad grenzen. Ik heb bijvoorbeeld vorige week een performance gedaan waarin ik... een plant na deed. En ik was helemaal groen geverfd. Maar ik had wel een onderbroek aan. En toen zeiden ze bij de Performance Bar: "Waarom ga je niet naakt?" En toen zei ik: "Nee dat wil ik niet. Ook omdat ik les geef. En het is niet dat ik me schaam of iets dergelijks, maar ik denk dat mijn leerlingen of mijn school waar ik les geef (het is niet op de academie maar gewoon op de openbare hoge school), dat die daar niet ok mee zijn. En dat ik daar mogelijk in de problemen mee kan komen.

FJ: En dat het ook een context is die je er niet bij wil hebben?

MB: Mhm [knikt]. En daarnaast is het ook dat ik het vaak geen meerwaarde vind hebben, dat ik het vaak vind afleiden als iemand in zijn blote kont staat. Ja. En dat ik het vaak associeer met mensen die een beetje willen schokkeren. Rot toch op.

FJ: Ja want als je het echt doorberekent, dat je een plant wil zijn, moet je ook niet in een performance bar gaan staan, dan moet je ook gewoon lekker naar buiten gaan.

[lachen]

MB: Ja, eigenlijk wel ja. Maar dat vind ik bijvoorbeeld bij naaktperformances heel vaak afleidend.

FJ: Er zit een soort van schokeffect aan, waarvan je je altijd kan afvragen: maar gaat het nou om het schokeffect of gaat het nou om dat het inhoudelijk...

MB: Ik vind zelden dat ik denk: "Ja, ik vind het echt een meerwaarde."

AH: Ik denk ook dat het heel veel met een therapeutische aspect voor de performer te maken heeft, dat zij voor zichzelf iets moeten... ontdekken? Als het ware. Of ervaren. En dan voel ik me zo ingezet, zo van: "Ok dan moet ik hier naar kijken want die persoon moet dit gaan ervaren. Ok, vooruit, doe maar."

MB: Ja inderdaad, ik merk dat het ook plat wordt of zo. Dat ik bij een vrouw helemaal geobsedeerd word door een lichaam: "Wow wat een mooi..." En als het dan helemaal niet mooi is, denk ik:

"Dan hoef ik hier ook niet naar te kijken."

[lachen]

FJ: Eigenlijk komen daar andere waarden en oordelen bij kijken. Maar dat is wel ook een reële context. Wat je al zegt: je geeft ook les en er zijn ook gewoon bepaalde grenzen.

MB: En ik zou ook kunnen zeggen: "Ik trek me nou nergens iets van aan en ik doe helemaal wat ik wil en ik hou geen rekening met mijn werk of met mijn ouders of met mensen op straat, maar dan... Misschien zou ik dat wel willen, waarschijnlijk zou ik dan ook debiel erbij lopen. Als ik in mijn atelier alleen ben, dan verkleed ik me ook en dat vind ik heel fijn. Met een cowboyhoed en weet ik veel. Schmink op. Maar zoiets gaat je heel erg beperken in de openbare ruimte en daar heb ik niet altijd zin in. En dan doe je concessies door een stapje terug te doen.

AH: Of je neemt de taal aan van je omgeving.

MB: Ja of in ieder geval... nou ja ik heb ook bijvoorbeeld nagellak en daar krijg ik dan ook wel eens reacties op, maar dat vind ik niet zo vervelend. Het is niet, in die zin, dat het me belemmert of dat ik daar echt last van heb. Maar ik had me met die plant performance ook groen geverfd en ik ging daarna nog gewoon even biertjes drinken in de stad, zo helemaal groen. Maar ik merk dan wel dat mensen daar wel op reageren op straat en dat vind ik dan zo... ja weet je: "Sodemeter op" [lacht] Laat me gewoon. Dus ik zou mezelf niet groen verven als ik daar zin in heb, maar ik lak wel mijn nagels als ik daar zin in heb. Dat komt ook gewoon door hoe je omgeving daarop reageert.

FJ: Bedoel je dan ook dat nagellak iets is waar je zin in hebt, of is het juist dat je weet dat er op wordt gereageerd?

MB: Ik denk dat het alle twee wel een beetje is, hoor. En ik vind het leuk om... ik denk dat ik daar in mijn werk wel geïnteresseerd in ben, om inderdaad het gesprek aan te gaan: "Maar waarom vind je dan iets raar wat anders is dan wat jij denkt? Wie zegt dan dat ik dat niet mag doen?" Dat vind ik heel leuk, om zo'n gesprek aan te knopen. Dat heb ik ook heel vaak. "Meneer... u heeft nagellak." "Ja dat klopt, jij ook." "Ja, maar ik ben een meisje." "Ja, ik ben een jongen." En dan is het zo stil [lacht] "Nee, dat hoort niet." "Wie zegt dat dan?" Toen zei laatst iemand: "God." Ok ja, nee, dan...

[lachen]

AH: Daar is altijd weinig tegen in te brengen. "*What is this, Trump's America?*"

MB: Maar zo'n nagellak vind ik wel heel leuk. Enerzijds vind ik het heel leuk omdat het vrolijk is, en tegelijkertijd vind ik het ook wel leuk om inderdaad zo'n conversatie of interactie met mensen te hebben.

AH: Zie je dat ook als een performatief iets?

MB: Ik denk het wel ja. Dat gaat ook heel vaak in elkaar over. Dagelijkse dingen.

AH: In jouw werk, wat ik tenminste op jouw website of via internet research tegen kom, :) komt steeds een bepaalde performativiteit terug. Maar het is ook een soort van... sociale performance, dat het refereert naar het dagelijkse in plaats van dat het een hele

theatrale of verheven vorm van performen is. Het infiltreert veel meer het dagelijkse leven, klopt dat wel?

MB: Ja nou, ik denk dat dat wel elkaar afwisselt. Ik vind zo'n performance wat ik bij de Performance Bar doe heel teatraal, en er is ook een hele duidelijke scheidingslijn tussen mij en het publiek. Er zit een soort van muur tussen. En soms gaat dat inderdaad naar een andere uiterste: nagellak op doen en conversaties hebben in de supermarkt. En daar zitten ook heel veel dingen tussenin. Dat ik juist rond loop en één-op-één performances doe, bijvoorbeeld, voor mensen die het niet eens door hebben dat het een performance is.

AH: Hoe zie je die verschillende soorten performances naast elkaar? Is er een soort van hiërarchie?

MB: Nou, ik denk dat je dat wel zou kunnen ordenen, en dat je inderdaad het verschil tussen het meest traditionele, waar je inderdaad een hele duidelijke scheidingslijn hebt tussen het publiek en de performer, dat je ook een podium hebt, en misschien ook een context waarin je kan performen zoals zo'n Performance Bar of festivals waar dan optredens zijn. En een andere uiterste zou dan uiteraard een soort van dagelijksheid zijn. Maar ik denk wel dat er een belangrijk onderscheid is, ik maak wel onderscheid als ik perform. Ik maak wel onderscheid tussen performance en theater. En ik denk dat het verschil is dat als je een theaterstukje doet, dat je dan een andere rol aanneemt, en dat performance meer een verleng stuk is van je eigen persoon.

FJ: Is dat dan bijvoorbeeld bij Bel's Kitchen [educatieve workshop bij TENT Rotterdam], zie je dat dan meer als de theatervorm?

MB: Ik denk dat het ook wel een verlengstuk is van... ik zie dat denk ik meer als een performance. Ik neem wel een soort van rol aan van een kok, maar toch blijf ik ook wel dicht bij mijzelf, en is het een verlengstuk van mijn eigen karakter en mijn eigen belevingswereld. Volgens mij zou ik een hele slechte acteur zijn. Maar mijn eigen identiteit kan ik wel oprekken. En dan kan ik ook kok worden. Dan kan ik ook wel een plant worden, maar dan ben ik wel een Maarten-plant en dan ben ik ook de Maarten-kok.

AH: En dat van die plant is dat wel theater?

MB: Nou dat... [lacht] ik denk dat dat wel meer neigt naar theater. Maar toch, tegelijkertijd... het is wel echt op een podium en een publiek ging er naar kijken: "Maarten gaat nu een plant nadoen." Maar tegelijkertijd, de handelingen die ik doe, die hebben wel dezelfde methodiek of hetzelfde karakter of hetzelfde soort van humor die ook gewoon in mij als persoon zitten. Ik denk dat ik het toch nog steeds als een performance zie.

FJ: De Maarten [performatief project] dan ook?

MB: Ja, ja ik denk het wel.

FJ: En kun je dan een voorbeeld geven van een performance die je wel teatraal vindt?

MB: Ik denk dat dat performances zijn die dan niet goed gaan.

[lachen]

AH: Als het mis gaat, is het theater.

MB: Het kan allerlei redenen hebben. Bijvoorbeeld, ik heb ook vaker columns geschreven die ik dan ging voordragen. Ik ging het dan voorlezen, maar dan denk ik... misschien inhoudelijk, wat ik dan vertel, is dat wel mijzelf zijn? Ik ben meer van aantekeningen maken en spullen mee nemen, en dan in grote lijnen het verhaal hebben. Maar ik merk dat ik dan mijzelf verlies, en dat ik dan een rol aanneem waarin ik voorlees of voordraag. Dat kan ik eigenlijk helemaal niet. En dan word ik zenuwachtig en gaat dat mis. Terwijl, ik dan inderdaad gewoon wel dicht bij mijzelf blijf, handvatten mee breng, zodat ik dan wel veel makkelijker overeind blijf.

FJ: Dus alsof bij de performances waarin je het gevoel hebt dat je contact met jezelf verliest, alsof je dat verlengstuk van jezelf ook doorknipt.

MB: Ja ,en dat voel je direct, denk ik, als je aan het optreden of performen bent. En het publiek merkt dat denk ik ook. Dat je niet authentiek bent. Dat kan wel, maar dan moet je technisch heel goed zijn. Dan krijg je echt theatermakers. Daar kan ik een rol schrijven en zeggen: "Hier Folke dit is jouw rol, dit ben jij nu." En die zijn technisch zo vaardig, dat ze die rol kunnen aannemen.

FJ: Dus eigenlijk die authenticiteit, jezelf kunnen zijn binnenin de opvoering, is voor jou een meetpunt?

MB: Ja, maar dat kan heel erg worden opgerekt. Maar ik denk niet dat ik elke rol zou kunnen aannemen. Of elke gedaante.

FJ: Dus bij theater komen inderdaad speciale skills, als het ware?

MB: Ja, dat denk ik wel. Soms heb je ook wel als je films ziet, dat filmsterren zichzelf spelen, dat ze heel erg een uitvergroting zijn van eigen karakters. Volgens mij zijn dat ook heel vaak rollen die ze heel goed spelen. Zo'n Bill Murray is ook een beetje zo'n cynische mopperkont...

AH: Die speelt ergens altijd Bill Murray.

MB: Ja, die speelt altijd Bill Murray. Volgens mij is hij daarom ook enorm succesvol. Als hij iets anders zou moeten doen...

AH: Dat zeggen ze ook heel vaak over Robert De Niro. Vroeger werd hij gezien als de grote acteur Robert De Niro, samen met Al Pacino.

FJ: "Die kan alles spelen."

AH: Tegenwoordig heeft men zoiets van: hij speelt eigenlijk altijd zichzelf, en hij speelt eigenlijk alleen facetten van zichzelf. Maar als je hem vraagt iets heel anders te doen, dan valt hij opeens door de mand en is het idool van een bepaalde generatie opeens weg.

MB: Nee, dat klopt wel denk ik. Maar ik denk dat er ook acteurs zijn die wel heel goed in verschillende rollen kunnen spelen.

AH: Viggo Mortensen. Wij hebben wel eens films met hem gezien, en je verbaast je achteraf...

MB: Oh ja... die laatste hoe heet ie? Met die...

AH: *Captain Fantastic*.

MB: Mooie film vond ik dat. Ik vond het wel een beetje Amerikaans,

maar ik was wel heel erg onder de indruk.

FJ: Ik was vooral van... hoe heet die film?

MB: Lord of the Rings?

AH: [lacht]

MB: [lacht]

FJ: Dat 'ie Freud speelt?

AH: Ja... Dangerous Method?

FJ: Ja, Dangerous Method. En aan het einde van de film vroeg ik: "Maar Viggo Mortensen, ik heb hem helemaal niet gezien." "Ja, hij was Freud."

[lachen]

MB: Ja, ik zit te denken of dat ik nog dingen heb gedaan waar dat in voorkomt? Ja, nou ja, bij zo'n Bel's Kitchen heb ik ook inderdaad, binnen zo'n performance die ik heb ontwikkeld, en die ik heel vaak heb gedaan...

FJ: Vierenveertig keer, toch?

MB: Ja klopt. Maar ik heb daar ook in geëxperimenteerd met dingen, en dan merk je soms dat je dingen doet die dan op zich... je kan ze bedenken, en ik vind dat tof, maar als ik ze dan doe, dan lukt dat toch niet. Het was voor kinderen, en dan ging het over het creatieve proces. Op een gegeven moment gaat een stukje over het moment dat je dan inspiratie krijgt, en ik had dan zo'n idee om met zo'n mobiel microfoonje naar de WC te gaan en dat je dan op de WC goede ideeën krijgt. Vond ik op zich...voor kinderen lijkt me dat een leuk idee, maar je merkte dat ik dat totaal niet kon spelen. Ik zat op de WC en dacht: "Uh wat moet ik nou zeggen?" Dat lukte gewoon niet! En dan denk ik: "Nou ja, dat moet ik gewoon niet doen." Dan moet je weer een stapje terug. Meer naar jezelf toe, denk ik.

AH: Dus je reflecteert er wel heel vaak op... je hebt het uitvoerende proces van het werk, maar je hebt ook de reflectie, en bij jou is dat een groot onderdeel, dat je reflecteert of iets een "goed gelukt werk" is, om het zo maar even te noemen?

MB: Nee, zeker zeker. En ik bedoel, Ik denk al vanaf het begin van een werk die ik ontwikkel, net zoals dat ik jullie vertel dat ik bezig ben met het bouwen van een huisje voor mijn kat, dan ben ik eigenlijk ook al, soort van, aan het testen. Dan kijk ik: "Hoe reageren Anita en Folke daar op?" Misschien doe ik dat niet zo letterlijk: "Ze vonden het niet zo leuk." of "Ze reageerden niet zo enthousiast."

[lachen]

MB: Maar ik ben constant eigenlijk inderdaad dingen aan het peilen. En dat doe ik met mensen om me heen. Dat kan ik met mijn moeder doen, dat kan ik met leerlingen waar ik les aan geef doen, maar ook inderdaad als ik aan het maken ben, en achteraf zeker. En het leuke wat ik aan Bel's Kitchen vond was dat ik het vierenveertig keer gedaan heb, en als je vierenveertig keer opnieuw hetzelfde werk maakt, dat je zo goed het werk kan perfectioneren...

FJ: Je voelt de reacties al aankomen, je kan er heel goed op inspelen.

MB: Je weet precies wat je moet zeggen. En dat vond ik er heel mooi aan [dat werk], en dat is misschien ook wat je bij performance of theater of voorstellingen hebt, dat je dat heel erg kan fine-tunen. Je staat heel erg direct in contact met een publiek. Bij een schilderij is dat anders. Dan sta je er wel misschien letterlijk vóór, maar het is moeilijk te peilen wat iemand er van vindt. En bij zo'n performance voel je dat onmiddellijk. En op een gegeven moment...

FJ: Heb je ook die mogelijkheid om daar op in te spelen.

MB: Ja, zeker als je dat veertig keer moet doen. Misschien moet je dat zien als een soort van Groundhog Day...

AH: Ja, dat wou ik net zeggen! [lacht]

MB: Dat je dan vierenveertig keer hetzelfde schilderij zou moeten maken voor een opening.

FJ: Of dat je vierenveertig keer dezelfde opening hebt, met dezelfde mensen.

[lachen]

MB: Ja nee, precies, zo zou je dat kunnen zien inderdaad. En dat vond ik heel interessant, dat je op een gegeven moment helemaal los komt omdat je dat werk en de performance zo goed kent. Het gaat heel erg op het automatische piloot, en dan op een gegeven moment word je je bewust van hele andere details en hoe mensen reageren. Bijvoorbeeld dat kinderen altijd op dezelfde manier reageren als ik dit zeg. En wat ik kan doen als ze dit doen. Echt minuscule details. Hoe je staat, hoe je begint. Dat vond ik heel tof om te zien.

FJ: Ik vind dat wel heel interessant, dat je eigenlijk de representatie in alles, je leven, je werk, gebruikt om constant daarin de ander af te tasten, en daarin de representatie weer op aan probeert te passen op een bepaalde manier. Als een heel vloeiend iets. Want je bent je heel bewust van die representatie.

MB: Ik denk dat het werk ook pas echt klaar is als het getoond wordt. Misschien ben ik wel het andere uiterste omdat ik constant aan het peilen ben en dingen in het wereld aan het gooien ben, misschien moet ik dat soms ook iets minder doen. Wat ik heel vaak zie is dat mensen heel voorzichtig zijn en heel terughoudend. Ze willen eerst voor zichzelf iets helemaal perfect hebben voordat ze het laten zien, terwijl ik denk dat je heel veel kan leren van je omgeving en heel veel dingen kan meenemen van je omgeving. Het is ook een soort van...het werk wat je maakt is ook eigenlijk je omgeving. Dus waarom zou je dat dan niet in een eerder stadium er in verwerken of betrekken?

AH: Ben je altijd blij met het feit dat je op die manier je werk naar buiten brengt? Of ontstaat er wel eens ook weerstand of kritiek tegenover zo'n manier van in het werk staan? Waardoor je soms misschien ook gaat twifelen aan die manier?

MB: Heb je het dan over de website of als ik werk aan het ontwikkelen ben? Ja, volgens mij heb je wel altijd een soort

van idolen die je gebruikt als maatstaven. Zoals: "Wat zou die oud-docent daarvan hebben gevonden?" of "Wat zou die er van vinden?" En als ik merk, ik bedoel, jullie hebben een ander waardeoordeel dan mijn moeder.

AH: [Maakt een twijfelend gebaar]

MB: Nou inderdaad, dat weet ik niet. Waarschijnlijk.

[lachen]

MB: Maar van sommigen kan ik echt chagrijnig worden als ze niet reageren op een manier waarop ik had gehoopt.

FJ: Dus je stelt jezelf wel bepaalde verwachtingen als je aan iets begint.

MB: Ja. Ik denk dat ik heel lekker heb gekookt, maar dan moet je het toch laten proeven aan mensen, en dan verwacht ik dat je dat wel lekker vindt. Maar als ik dan opeens te horen krijg: "Gatverdamm! Wat heb je nou gemaakt, Maarten?" Dan denk ik: "Zit ik er dan naast of zo?" [lacht] Ik ben ook bewust ervan dat je soms er ook goed naast kan zitten. En dan is zo'n omgeving heel fijn.

FJ: En heb je dan ook wel eens het gevoel dat, ondanks dat je zelf zo tevreden bent, de omgeving denkt dat het dat niet is? Dat je dan toch blijft denken: "Maar dat is het wel"?

MB: Dat denk ik wel. En misschien ga ik dan wel verder op zoek totdat ik een bevestiging bij iemand vind die dat wel deelt. Ik denk dat mijn omgeving toch best wel belangrijk is daarin.

AH: Is de bevestiging voor jou dus ook belangrijk?

MB: Soms wel, ik denk dat het heel erg af hangt. Soms denk ik: "Ok dat ga ik gewoon doen." Zoals: "Ik ga een huisje bouwen voor een kat en het maakt me geen drol uit wie er wat van vindt, dat ga ik gewoon doen." En andere dingen, daar ben ik veel onzekerder over. Maar dit hoeft uiteindelijk niks te zeggen over de kwaliteit van het werk. Maar soms ben ik me er denk ik ook wel bewust van dat mensen... misschien is dat wel een ander onderwerp, maar dat ze een bepaalde verwachting van je hebben, van iets wat je maakt. Dan luister ik daar totaal niet naar. Dan is het heel voor de hand liggend dat ik zoiets als een Café Bel ga doen, omdat dat heel goed heeft gewerkt, maar dan krijg je: "Wanneer ga je weer Café Bel doen?", maar dat is dan klaar voor mij. "Hou je kop." :) Soms moet je je ook wel voor dingen afsluiten.

AH: Is een geslaagd werk voor jou wel werk wat door anderen gedragen wordt?

MB: Dat hangt een beetje af van wat je verstaat onder "geslaagd", omdat voor mij werk ook verschillende functies kan hebben. Soms maak ik werk dat heel erg van mijzelf is, net als zo'n kattenhuisje, en ik heb het gevoel dat dat heel erg geslaagd is voor mijzelf, ik vind het heel interessant om zoiets te doen. Maar waarom zou ik in godsnaam voor een kat zoveel moeite doen en niet voor een medemens? Zo'n werk is dan veel meer voor mijzelf dan voor buitenstaanders. Dus in die zin kan werk wel verschillende... geslaagdheden hebben. En soms ben ik ook heel verrast, dan maak je werk en dan denk ik: "Ja, ok..." [maakt gebaar van onverschilligheid]. Ik heb een paar jaar geleden een workshop Postbezorgen gegeven. Ik moest een workshop geven, maar

dat was ik vergeten. Ik was toen nog postbode, dus ik had het gecombineerd. Ik had een groep van acht meiden meegenomen voor een rondje post, en tussendoor vertelde ik verhalen en deden we een soort van oefeningetjes. Ik had er vooraf niet zo heel veel vertrouwen in en er niet zo heel veel zin in. Ik heb het toen toch gedaan, en ik heb daar tot op de dag van vandaag zóveel goede reacties op gekregen, mensen vonden het zó'n goed werk... Soms kan het ook helemaal andersom worden ontvangen... Dat is wel heel grappig, dat er verschil is tussen dat ik het geslaagd vind of dat anderen het geslaagd vinden. Is soms heel gek. Maar dat is ook wel weer interessant. Als je ergens heel erg zelf bovenop zit kun je dat niet zien, wat dan het kwaliteit van iets is.

FJ: Ja, je kent natuurlijk ook dan het hele voortraject, Je weet dat iets toen even uit een vervelende situatie voortkwam en dat je er iets van probeerde te maken.

MB: Dat is het precies! "Kut ik moet werken én die workshop geven. Vlug maar even wat bedenken." En dan helemaal geen tijd er voor hebben eigenlijk. Dat heeft dan misschien een hele vervelende aanloop, dus dat ervaar ik helemaal niet als fijn werk maken. Maar diegene die dat niet mee krijgt en die daar dan objectief naar kijkt, die denkt: "Oh tof werk" of "Interessant werk."

FJ: Ik merk ook altijd een hele erge tweedelig in het werk wat je maakt. Want je maakt eigenlijk hele individuele kleine poëtische werken, kleine bouwseltjes, gedichtjes, tekeningetjes, en dan ben je ook de organisator van zoiets als Cabinets of Bel's Kitchen. Hoe zie jij die twee in relatie tot elkaar? Die twee posities?

MB: Ik denk dat ik op de academie heel vaak het probleem tegen kwam, dat ik een klein dingetje maak en dat voldoende vond. En dan kwam Peter Kantelberg [ex-docent] weer: "Maarten, ga nou eens wat groters maken." "Maar... ik heb het toch al opgeschreven, kijk dan!" [lacht en wijst] Dus ik hoefde dat helemaal niet zo te doen. En ik heb gemerkt dat ik daar heel erg mee heb *gestruggled* en dat ik nog een soort van vertaalslag zocht om van iets kleins naar een soort van groter werk te komen. Ik zie, als ik iets opschrijf, het meer als een soort van uitbeelden. Dat is dan documenterend, en ik zocht een vertaalslag naar verbeelding. Zo van; hoe kan ik zo'n gedachtespinsel...hoe kan ik dat dan groter maken? En ik heb daar van alles mee geprobeerd. En ik denk, eigenlijk pas op Piet Zwart, dat ik me daarin heb ontwikkeld, in hoe ik dat kan doen. En dat is niet zozeer om het dan aan te passen, maar meer om een denkbeeldige box daar om heen te creëren. Dat ik veel meer een wereld creëer waarin al die kleine dingetjes gewoon zichzelf blijven. Je kan het een beetje zien als een thema feestje, denk ik hè? Elke keer organiseer ik een thema feestje, en ik ben een bedenker van een thema feestje en ook tegelijkertijd ook de portier, en al die ideetjes die ik dan ooit heb gemaakt, die komen dan allemaal naar binnen en jij mag wel en jij mag niet, en jij moet je nog een klein beetje aanpassen, dan pas je binnen dit thema feestje...

FJ: Oh ja, jij was de *bouncer*. :)

MB: De *bouncer* inderdaad. En op een gegeven moment heb ik gemerkt dat ik dat heel vaak doe en dan kunnen werkjes gewoon zichzelf blijven. Misschien heeft het wel een beetje met de performance te maken. Ik wilde geen... theatrale vertaalslag maken in observaties, maar meer een performatieve. En werkjes of ideetjes, die kunnen én ook in een boekje klein zijn, én die kunnen ook heel erg worden uitvergroot. Soms kan het geheel een opzichzelfstaand werk worden, soms niet. :)

FJ: En in die thema feestjes, daar komen al die elementen heel erg zo... daar vormen ze samen een context, als het werk zijnde. Vind je dat veel prettiger dan dat ze op zichzelf een autonome positie innemen, ieder tekeningetje of ieder tekstje...?

MB: Nou dat kan, of dat zou kunnen... ik heb wel gemerkt dat dat heel moeilijk is. Misschien zou dat wel meer kunnen. Als ik zo'n krabbeltje aan de muur plak, dan vind ik dat dat heel snel weg valt. Maar ik denk dat wel de laatste tijd, op een gegeven moment heb je een klein oeuvre, en op een gegeven moment... zou ik het nu misschien wel kunnen maken om een krabbeltje... Stel je voor dat ik een huisje teken, en ik zeg dat het van Maarten is, dan verhoudt dat huisje zich tot het werk dat ik heb gemaakt en dan kunnen mensen daar aan refereren, wat dat huisje zou kunnen betekenen met dat gene wat ik eerder heb gedaan. Terwijl als je je op zo'n academie ontwikkelt, dan heeft dat geen voet om op te staan.

FJ: Dus eigenlijk zeg je: ze zijn al erg context afhankelijk. Dus in principe, ook al presenteer ik ze als autonoom eenling beeld, ze refereren altijd al naar de context van dat hele oeuvre. En daarin voel je ook eigenlijk niet de noodzaak om ze alleen te presenteren?

MB: Nee, maar ik denk wel dat dingen elkaar heel erg kunnen versterken. En ook de potentie hebben dat ze ook meerdere betekenissen kunnen hebben. Ik heb wel vaak dat ik een werk opnieuw maak of hergebruik of net in een andere vorm gebruik. Ik vind ook wel... dat ik dat dan wel erg kan oprekken.

FJ: Dus dat die representaties, dat die samen een soort van narratief voor dat beeld uiteindelijk vormen. Dat je verschillende contexten of verhaallijnen er aan verbindt, waardoor het zich alleen maar door-ontwikkelt. Het is eigenlijk een soort van fluide iets, *constantly in-flux*?

MB: Ja, absoluut.

FJ: En vind je dan dat het meer proces-kunst is?

MB: Nee, ik denk dat het meer een andere aanpak of een andere visie is van hoe je werk presenteert. De verbeelding zit niet bij mij in een klein dingetje, en daarna ga ik er een soort van vertaalslag in zoeken, maar ik zoek veel meer de vertaalslag in wat voor thema feestje ik bedenk. Dus wat voor thema ik aan een werk koppel. En soms is het heel letterlijk, dan ben ik Café Bel en dan kan ik zeggen: "jij en jij en jij en dit mag wel en dit mag niet". En in Bel's Kitchen: "Deze dingen, gedachtes, die komen er in". Maar ik denk dat ook al bij zo'n postberzorgers dat ook een hele duidelijke box is. Want ik moet post gaan bezorgen en ik heb daar ideeën over, en sommige dingen kan ik gaan vertellen en andere dingen niet. En dat vind ik ook heel leuk omdat je dan... als iets klopt in de context, dan wordt iets zoveel sterker, denk ik. Je hebt ook white-cube, dat is dan contextloos (niet helemaal natuurlijk), maar ik vind het zelf heel moeilijk om daarin werk te presenteren, omdat ik daarin een soort van nieuwe muren in moet gaan bouwen om een bepaalde wereld te creëren. Dus ik vind het veel fijner om... nee ik vind het alle twee wel fijn. Je kan van te voren ook een wereld meenemen en daar in zetten. Maar soms is het ook heel fijn als je een hele specifieke uitgesproken plek hebt, met een bepaald thema om je bestaande ideeën daar door heen te filteren. Net als zo'n planten vorm, dat was dan een planten-thema-weekend en alles moest daarmee te maken hebben [lacht]

AH: [lacht] Oh het was daarop gebaseerd ook?

MB: Jaja, en daarom vind ik dat ook interessant, omdat je juist in dat soort contexten ook wel weer in aanraking komt met nieuwe ideeën, nieuwe werelden, wat je niet van te voren had kunnen bedenken. Ik zou niet zo snel een plant naspelen... maar misschien ook wel, ik weet het niet. Het is een soort van handicap hebben, tegelijk brengt dat je juist op nieuwe ideeën.

FJ: In al die projecten is de ander, of de mede kunstenaars, een heel belangrijk onderdeel, waardoor er een soort van element van de situatie, maar ook van het leven zelf, wordt ingevoerd. Daarin voel jij of tast je ook weer af hoe dingen werken. Je voelt hoe het publiek reageert, hoe andere mensen reageren, dus dat element van dat er menselijk handelen in zit. Is dat voor jou ook heel belangrijk?

MB: ...

FJ: In het presenteren van je werk, dan. Wat je zegt over de white-cube omgeving, die vind je heel lastig, je vindt het ook heel moeilijk om werkjes aan sich te presenteren, dat is voor jou niet interessant, maar je kiest er eigenlijk wel altijd voor om een menselijk handelen te incorporeren in de presentatie.

MB: Ja, dat klopt wel ja. Inderdaad context creëren. En die context kan een installatie zijn, maar het kan ook in een boekje zijn. Hmm... wat was de vraag?

[lachen]

FJ: Ik zal wel even bedenken wat ik daarmee precies wil vragen. :)

AH: Folke benoemde al dat je werken zich verhouden tot de participant of tot de toeschouwer, maar ik zie ook in je werken dingen die zich verhouden tot bijvoorbeeld de wereld daarbuiten, dingen zoals popcultuur, zoals zo'n talkshow-achtig iets houdt, of iets dat refereert naar reality-tv...

MB: Ja! Maar dat vind ik ook heel leuk, dat je refereert naar, en speelt met onderliggende structuren, om mensen daar vervolgens daarin kan mee krijgen, als ze daarin iets herkennen, zoals zo'n talkshow...

AH: Je hebt dan een soort van gedeelde taal die anderen ook begrijpen.

MB: Ja, zo zou je het kunnen noemen, een soort van onderliggende structuur die je stiekem er in legt. Dat is ook heel fijn omdat zo'n structuur bepaalde regels heeft. En als ik zeg dat ik een talk show ga doen, dan heb je gelijk zo'n beeld van wat een talk show is. Dat je dan een tafel hebt met een glaasje water erop. Dat zijn voor mij manieren om ideeën te filteren, of als ik ooit een gedachte heb gehad over dat glaasje water, dat ik dat idee op dat glaasje water projecteer, dan krijgt het opeens een hele logische plek in dat geheel. En anderzijds biedt het denk ik ook aan de toeschouwer wel een hou vast om in die wereld mee te komen. Dat is een soort van... onderliggende waterleiding? Nee dat is geen goed woord.

AH: [lacht] Waterleiding halen we weg. Maar ik snap wel wat je bedoelt.

MB: Ja, dat het een fijne hou vast is voor mensen, en ook dat je inspeelt op de luiheid van mensen of zo, omdat ze heel makkelijk

mee komen daarin.

FJ: Je bedoelt dan ook hoe entertainment-gevoelig ze zijn?

MB: In het geval van zo'n talk show is dat inderdaad meer op entertainment, maar ik heb ook wel performances gedaan die geïnspireerd waren op uitvaartdiensten, omdat daar ook zo'n hele sterke symboliek in zit. Wat er gebeurt in zo'n uitvaart, en daar kan je heel mooi die structuur gebruiken en opvullen met je eigen inhoud. En dat biedt houvast voor mensen, want ze begrijpen dat, maar tegelijkertijd worden ze geconfronteerd met een hele andere wereld, hele andere dingen en ideeën.

AH: Dus het is subversief inzetten van juist iets voor de menigte heel herkenbaar is.

MB: Ja.

AH: Want ik herken dat ook bijvoorbeeld als ik naar jouw website kijk, dan zie ik dingen die zo uit jouw leven gegrepen zijn, maar ook die film die je bij Marres had, die heeft een bepaalde reality-tv aspect.

FJ: Want je zet eigenlijk je kunstenaarschap in en vraagt subsidie aan om op vakantie gaan.

AH: Maar het is dat mechanisme wat ik persoonlijk heel erg interessant en eigentijds relevant vind. In hoeverre is dat voor jou een bewuste keuze? Is dat een manier om te reflecteren op de mechanieken die in de maatschappij gaande zijn of is het meer intuïtief?

FJ: Ja, dat je bijvoorbeeld een leuk beeld of idee hebt en denkt: "Dit ga ik gewoon doen"?

MB: Misschien is het alle twee een beetje hoor. Die vakantie film vind ik wel een beetje een werk dat... ik weet zelf niet zo heel goed wat ik daarmee moet of zo. Ik vind het heel moeilijk om het in een groter geheel te plaatsen.

FJ: Het gaat wel over hoe je je representeert als kunstenaar. En welke mechanieken er gaande zijn. Nu ging het dan over dat subsidiestelsel, zo van: je begint een project, maar een project is ook voor kunstenaar iets heel leuks wat ie wil gaan doen. Dus vakantie is ook iets heel leuks.

AH: Maar het is ook werk, want je bent continu bezig.

FJ: En Café Bel is ook zo... het is een podium, maar het is ook die gezelligheid en de leukigheid van een café, wat niet zo gedwongen is als die white-cube omgeving, maar dat het juist die openheid heeft en je kan het met elkaar ook gewoon gezellig hebben en muziek maken.

MB: [knikt] Ik denk dat het heel belangrijk is dat je... Hoe vaak ik dan niet zo'n tentoonstelling zie waar dan drie kippen op af komen, en dan denk ik: ja het is zo zonde. En misschien is dat ook niet helemaal juist wat ik zeg. Misschien hebben andere mensen daar andere ideeën over. Maar ik vind dat heel erg zonde vaak, dat soms heel mooi werk dan gewoon niet wordt gezien.

FJ: Doet me wel een beetje aan de fluxus beweging denken, ook een collectief die vanuit een positiviteit bijna festivals organiseerden, waar iedereen heel erg veel plezier had.

MB: Ja precies. En Café Bel is misschien dan het andere uiterste. En ik vind het leuk om... de meesten vinden het leuk om een biertje te drinken en muziek te luisteren. Ik heb dat voor het eerst bij TENT gedaan. Ik had dan verschillende evenementen georganiseerd, er waren alleen performance werken te zien. Maar in de laatste edities kwamen er dan honderd man op af en stond het helemaal bom vol. Mensen kwamen wel in aanraking met werk dat mensen maken, want we toonden ook andermans werk... Nou ja, ik weet niet of het dan werkt, en het is ook de vraag hoe goed ze naar het werk kijken...

FJ: Maar er is ook een bepaalde sfeer. Dat is voor jou denk ik meer het doel, dat er een bepaalde dynamiek en bepaalde sfeer wordt opgewekt...?

AH: Een bepaalde openheid misschien.

MB: Ja.

FJ: En plezier, toch wel.

MB: Ja, en ik denk; misschien is het ook gewoon een installatie of een werk waarin dingen die je ziet... dat die kloppen binnen de context. En misschien vinden mensen dat heel fijn, dat ze niet zo... weet je wel, als je naar een museum gaat en je ziet schilderijen, dan moet je daar best wel moeite voor doen. Ja, ik weet niet, het is soms best wel zo'n drempel. En als je meer op een natuurlijk beloop met een werk wordt geconfronteerd, ene keer in een kookworkshop en andere keer in een rondje post, of in een boekje, dan is dat voor mij een meer natuurlijke...

FJ: Toenadering?

MB: Ja

AH: En als ik bijvoorbeeld naar dat werk bij Marres kijk, dat vakantiefilmje... toen ik dat voor het eerst zag, toen dacht ik... ik twijfelde, zit er een soort van cynisme ook in? Bewust of onbewust? Want het laat zich bijna interpreteren als een bijna cynisch werk. In hoeverre speelt dat mee?

MB: Nou eigenlijk helemaal niet. Eigenlijk was dat de insteek helemaal niet, en wat ik wel merk is dat het werk dat bijna helemaal op zichzelf opwekt. Dat ik het lef had gehad om een subsidie aan te vragen om op vakantie te gaan. Maar uiteindelijk was de insteek wel om een heel serieus project te doen. En dat ging over de momenten waarin ik dan productief zou zijn, dat heeft te maken met dat ik geen intentie heb om werk te maken. Daar deed ik onderzoek naar. Dus daarin zit ook tegelijk wel een ironie in, omdat ik daar zo over-bewust van was, dat ik dat zo ging doen, dat me dat ook afremde. En dus werd die film ook een soort van *struggle*, zoeken naar ontspanning en tegelijk ook werk maken. Dus het had ook een soort van tegenstrijdigheid. Daar ging het werk in eerste instantie om. Maar mensen reageerde daar zó divers op ook. Sommigen vonden het echt geniaal dat ik dat had gedaan, terwijl ik dacht; ja ok, maar ik kan ook een film maken over iets anders en op vakantie of op reis gaan naar... een land in het Midden-Oosten. Maar ik zag daar niet zo'n verschil in.

FJ: Nee, of "een bepaalde stam zoeken en dan als de westerse neo-kolonist daar verslag van doen." :)

MB: Nee ja precies. Exact. :) Dus ik zag daar niet zo veel in. Maar

op een gegeven moment ging dat helemaal zijn eigen leven leiden. En sommigen werden er ook een beetje boos over en vonden het belachelijk dat ik dat had gedaan.

[lachen]

FJ: Nee, want je levert een werk af, daarom vonden wij het juist niet cynisch...

AH: Uiteindelijk niet.

FJ: ...want je hebt uiteindelijk wel een hele film afgeleverd. En daar zit veel moeite in.

AH: En je merkt ook die weloverwogenheid, dus het kan niet zomaar een anti-werk zijn.

MB: Nee. Nee, het is niet zoals bij Mark Bijl die dan op zijn buik laat tatoeëren: mede mogelijk gemaakt door het Mondriaan Fonds, geloof ik? Op zijn bierbuik :)

FJ: Fonds BKVB was het toen nog. :) Ja omdat ie niks had gedaan met dat geld, maar in de kroeg gezeten.

[lachen]

AH: Maar verbaast jou ook dat mensen er zo naar keken, of had je dat wel verwacht? Of kon het je niet schelen?

MB: Nou ja ik had wel wat reacties verwacht, maar uiteindelijk merk ik wel dat het vaker daar over ging dan over waar het eigenlijk over zou moeten gaan. Daarom weet ik ook niet zo goed wat ik met dat werk aan moet. En wat ik ook dus inderdaad zag was: ok ik ga naar een plek en ik zie plek, of die vakantie bestemming, als een canvas. En de mensen die daar zijn, zijn mijn penselen of mijn verf... nee, ik ben het penseel en mensen zijn de verf. "Ik ga daar gewoon binnen die twee weken een werk maken. Geen idee waar over [lacht]". Ik ga een film maken, vanuit de ontspanning, was dan ook het idee.

FJ: Ja, want je bent ook een kunstenaar, dus je bent eigenlijk altijd al aan het werk, zelfs als je op vakantie bent, er komen constant ideeën.

MB: Klopt. Maar ik merk dat ik dat dus helemaal geen fijne vakantie vond. Het was alleen maar stressen. "Kutfilm."

[lachen]

AH: Kwam je helemaal vermoeid terug.

MB: Het was pas in de laatste dagen dat ik dacht: "Hè, het komt nu pas een beetje los of zo", weet je wel. En dat was ook wel weer grappig, want ik schoot dan allemaal materiaal, en het moment dat ik dacht: "Ok ik heb nu wel voldoende materiaal om mijn film te kunnen maken", viel dat van me af en kon ik eigenlijk pas echt materiaal gaan verzamelen. Maar ja, toen moest ik weer terug.
[lacht]

FJ: Beetje Fellini.

AH: Oh ja, Fellini, van 8½. Die ging over een filmregisseur die een film probeert te maken maar loopt steeds vast, dus dan gaat hij terug refereren naar zijn leven en naar alle vrouwen uit zijn leven

waar hij van heeft gehouden.

MB: [lacht]

FJ: Zo Italiaans :)

AH: En uiteindelijk beseft hij zich ook, dat het eigenlijk helemaal geen zin heeft om nog een film te maken in deze wereld, er zijn al genoeg films. :)

MB: [lacht]

FJ: Maar het is ook omdat bij hem een hele hoge druk lag. Hij had net zijn grote succesfilm gehad, en dit was eigenlijk de volgende film, dus hij zat zelf ook een beetje in een *writers block*.

AH: Het is ook een meta-perspectief op de filmregisseur.

FJ: Dat maakt het ook leuk, dat je het verhaal er achter kent.

MB: Je hebt ook die film, die gaat ook over het mislukken van een film, dezelfde regisseur als 12 Monkeys?

AH: Terry Gilliam?

MB: Volgens mij wel, ja. Die heeft een film gemaakt... Lost in La Mancha? Zou dat kunnen?

AH: Oh ja, dat komt me bekend voor.

MB: En dat gaat ook over inderdaad het mislukken van een film. Dat ie heel weinig budget heeft, en dan moeten ze in zo'n woestijn opnemen en opeens gaat het dan onweten, terwijl het eens in de vier jaar regent daar. En de hoofdrolspeler valt van het paard af en breekt zijn been, alles gaat mis. [lacht] Het is ook een film over het mislukken van die film. En de film is ook nooit uitgekomen. Mooie film. :)

FJ: Dan schoot me net in een keer te binnen: je kan nu het werk niet goed plaatsen. Inhoudelijk kan ik het werk plaatsen, voor mijn perspectief, met betrekking tot die andere werken die gaan over het leven en de kunstcontext, van het presenteren en van het representeren. In zoverre snap ik het wel. Maar je weet zelf niet zo goed wat je er mee aan moet, omdat het heel duaal was, en toen schoot bij mij de term "verbinder" binnen. Wil je graag dat jouw kunst verbindt?

MB: Ja, dan denk ik wel. Daarom probeer ik ook wel... wat minder werk te maken misschien, [lacht] of in ieder geval meer tijd te hebben om in mijn atelier bezig te zijn. Ik denk dat er bepaalde thema's wel terugkomen, zoals het proces, en hoe ik dingen doe. Volgens mij is dat heel helder en volgens mij zijn er ook terugkerende thema's, ook in die dagelijkse dingen die voor mij heel belangrijk zijn. Die wil ik ook wat verder uitdiepen. Maar een van die dingen is ook inderdaad, dat ik het heel belangrijk vind om te verbinden, en misschien zit dat ook wel in het werk, maar het is soms ook een frustratie omdat ik denk: "kom op, kom nou eens meer samen!" Ik kan niet begrijpen hoe mensen een eigen ideologie of eigen werkelijkheid zo ergens bovenop plaatsen, en dat heeft ook te maken met het verbinden. Ja, ik probeer daar wel wat dieper op in te gaan.

AH: Is jouw werk daarin ook idealistisch?

MB: Misschien stiekem best wel. Maar ik wil het niet te veel opleggen, want volgens mij wordt het dan...

AH: Prekerig misschien?

MB: Ja, ik zou ook echt niet zo'n docent willen hebben.

AH: [lacht]

FJ: Dat vond ik ook heel mooi op je website waar je zo een "about" tekstje hebt, maar er staat dan: "Maar als je geen zin hebt om te lezen, dan kun je ook gewoon dit filmpje kijken."

MB: [lacht]

AH: Dat is ook heel herkenbaar, hoe mensen vaak dat soort tekstjes benaderen. Je wil eigenlijk heel veel vertellen, maar je weet ook: niet veel mensen zitten hier echt op te wachten [lacht].

FJ: Niemand eigenlijk, dus waarom niet gewoon een filmpje geven. En daarin hou je ook rekening met je toeschouwer. Je weet ook dat sommige mensen zo'n tekstje of zo'n uitleg wel fijn vinden, en andere mensen die boeit het eigenlijk helemaal niet, die zien eigenlijk veel liever zo'n filmpje.

MB: Ja inderdaad, en ik vond het eigenlijk ook... ergens ook wel een goede representatie van mijn artist statement. Ergens intuïtief proberen een heel mooi ding van te maken, maar het lukt niet echt en ik stort half in als ik zo'n dans doe [lacht]. Het is ook een soort van zwemmen in de oceaan van allerlei dingen. Het voelde wel alsof dat wel klopte. Maar ik heb daar niet te veel over nagedacht.

FJ: Je hebt een point-of-view, maar je wil die niet op leggen dus als je gewoon een beetje vermaak wil...

MB: Een compilatie ja. Dat kan ook eigenlijk, dat ik een soort van *voice-over* inspreek en dat je dat dan onder het filmpje hoort. Dat is dan voor de mensen die er tussen in zitten.

FJ: Dat kun je dan ook met *subtitles* doen.

MB: Of dat je je website ultiem kunt customizen op hoe jij je op dat moment voelt.

AH: Dat heb jij ook wel eens als idee gehad, Folke.

FJ: Dat je een soort van vragenlijst hebt, dat mensen die eerst moeten invullen, en dat je dan per generatie een hele andere vormgeving en inhoudelijkheid hebt.

AH: Babyboomers willen bijvoorbeeld iets heel anders van je website.

FJ: Die willen juist die autonomere werken zien, op zichzelf gepresenteerd, met mooie grote foto's met afmetingen.

MB: Dat het je ook als iemand naar werken van je vraagt, dat horen jullie vast ook dagelijks: "Wat maak je, eigenlijk?" Ik bedoel, ik leg dat anders aan mijn tante uit, dan dat ik dat aan jou ga uitleggen.

FJ: Nou, ik heb het heel lang nog geprobeerd hoor [lacht] om het aan mijn oom en tante uit te leggen.

AH: Ik denk dan van: "Oh god, deze mensen interesseert dit echt niet", maar Folke gaat doodserieus door en je ziet gewoon energie uit de mensen sijpelen.

[lachen]

FJ: "Ga maar lekker een subsidie aanvragen!", zeggen ze dan.

MB: Ja, of: "Kan je er een beetje geld mee verdienen?" Zeg ik: "Ja, echt heel veel. Ik maak af en toe wat en ik verkoop het voor heel veel en dan kan ik doen wat ik wil. " "Oh! Oh!"

[lachen]

MB: Ook om dat een beetje van de tafel te schuiven, dan kan je het eindelijk hebben over wat je doet.

FJ: Ik ben zeventien jaar vegetariër geweest en ik werd er op een gegeven moment ook zo moet van als mensen vroegen: "Oh, ben jij vegetariër? Waarom dan? Doe je het voor de dieren?" En dan zei ik altijd: "Nee, ik ben wel vegetariër, maar ik schop wel honden." Dan keken ze zo [maakt een verbaasde gezichtsuitdrukking]. "Ja, als ze vervelend zijn, dan schop ik ze gewoon hoor."

[lachen]

FJ: Zo van: "Ik doe het niet voor de diertjes". :) Maar dat is wel leuk, want dan krijg je inderdaad die hele andere reactie van mensen, want eigenlijk verwachten ze al een bepaald antwoord.

MB: Ja, het is meer een soort van sociaal spel wat ze spelen. En dat merk je ook aan de antwoorden die ze geven, een soort van stramien wat ze over jouw reactie heen leggen: "Oh leuk! Apart. Nou als je daar gelukkig van wordt, dan is dat toch mooi dat je dat kan doen? Ja! Ja, dat is heel belangrijk, dat je gewoon jezelf kunt blijven!" En tegelijkertijd hebben ze kritiek op alles wat anders is dan zij zelf.

[lachen]

MB: Maar daar word ik soms ook wel moe van hoor, dat mensen niet echt luisteren naar wat je zegt, maar het is dan gewoon een gesprek hebben om het gesprek te hebben, omdat dat hoort.

FJ: Zoals mensen ook vragen hoe het gaat, en als het dan slecht gaat en mensen willen daarover gaan beginnen, dan is het: "Ho nee, dat wou ik niet weten." [lacht]

MB: Precies ja.

AH: Is dat misschien, waar we het eerder over hadden, dat je door middel van bijna populistische taal, van zoiets als talkshows of gossip-culture, manieren vindt om dat soort gesprekken aan te gaan?

MB: Ja ik denk het wel. Ik denk dat ik dat wel doe. Maar op zich mag je die ook niet onderschatten. Niet dat je dat doet, maar ik vind dat daarin vaak ook potentie zit, dat die kleine kenbare, op het eerste gezicht populistische gedachtes, dat daar wel grotere verhalen in zitten. Die kunnen worden geïnterpreteerd op verschillende niveau's, en daarom vind ik ze ook interessant. Als ik zeg: "Ik vind het vervelend als mensen op de stoep fietsen, maar ik vind het ook vervelend dat mensen niet aan de kant gaan als ik zelf op de stoep fiets." dan kun je dat een soort van populistische

uitspraak noemen...

FJ: Dan omschrijf je Amsterdam.

[lachen]

MB: Precies! Maar tegelijk heeft het ook te maken met tolerantie en inconsequentie, van de verhuftering naar je omgeving. Het snijdt allemaal grotere vraagstukken voor mij aan.

AH: En misschien is populisme [als term] een veel te beladen iets geworden.

MB: Ja door de politiek afgelopen jaren.

AH: Op zich hoeft populisme niet zo zeer iets negatiefs te betekenen.

MB: Nee. Franse stroming, is het toch? Volgens mij is dat voor de Franse Revolutie... ik kijk nu even Folke aan.

[lachen]

FJ: Ik dacht het ook.

MB: Voor het volk.

FJ: Ze zijn wel meteen met de guillotine gekomen. Want ze hebben er meteen een feestje van gemaakt.

MB: Populisme, populair, pop-cultuur.

FJ: Volk.

AH: Dat is wat mij persoonlijk ook in het werk aanspreekt. Ik heb het vaak specifiek over dingen zoals *gossip-culture*, omdat ik daarin ook dingen zie die parallellen hebben met zoiets als de kunstwereld, wat zich af en toe ook boven die dingen plaatst.

MB: Maar volgens mij gebruiken we die heel vaak. Ik bedoel zo'n Groos hiernaast, dat is ook gewoon Xenos, maar dan voor hogeropgeleiden. En voor mij zitten die structuren overal in, alleen maken ze dan een andere vertaalslag.

AH: Dat is wat de Dadaïsten ook zeiden: "Intellegentsia is ook maar een thee feestje."

FJ: Ja, en Bourdieu zegt het eigenlijk in principe ook. Iedere sociale klasse heeft binnen in zijn groep een eigen esthetische code die die kiest. De uitstraling van zo'n Groos, en hoe dat dan precies gemaakt is door designers die op een design academy hebben gezeten, dat is voor bepaalde sociale klassen belangrijker dan voor anderen. Die mechanismes zijn hetzelfde, van het willen hebben.

MB: Inderdaad, het gaat over dat mechanisme. En dat is inderdaad, in de vorm van zo'n winkel, over het willen hebben van dingen, willen *customizen* van je eigen...

AH: Cureren.

MB: Je eigen lampje in elkaar willen zetten. En dan zie je bij Xenos, daar zijn ze met glitters en buddha ringetjes, en hier krijg je een of andere lelijke, kartonnen, futuristische lamp gemaakt

van bomen uit weet ik veel waar... met pastel kleuren, maar het is eigenlijk hetzelfde.

AH: Met Millennial Pink.

FJ: Toen ik zestien was, toen luisterde ik heel veel punk-hardcore bandjes en ging naar concertjes en zo, maar op een gegeven moment begonnen daar ook echt groepjes in te ontstaan, dus je had de veganisten en de skinheads, en toen kwam ook dat violent-dancing, dus de pit was veel meer de exercitie van één iemand die dan van die karate-sprongen probeerde te doen in het publiek. En toen begon het helemaal te veranderen. Ze zijn helemaal tegen de maatschappij en tegen het hokjes-denken en ze willen er niet bij horen, maar dan gingen ze daar binnenin nog kleinere groepen organiseren. Je moest wel die kleren dragen en die schoenen. Als je een veganist was, moest je naar dit bandje luisteren en dan ook naar dat bandje, maar niet naar dat emo-bandje of naar die, want dat waren skinheads en daar moet je niks mee te maken hebben. :) Dus ze hebben allemaal hetzelfde mechanisme in gedragsregels en kledingstijl, maar eigenlijk is het gewoon een esthetische keuze.

AH: En is populisme misschien wel voor de grootste groep die aangesproken wordt.

MB: Precies, een soort van *mainstream*.

FJ: Maar ook heel erg vanuit het "ons" denken.

AH: Ik denk ook vaak dat de minst uitgesproken vorm vaak door de grootste groep wordt gedragen. Dus een soort van veralgemenisering van een idee. *Like a watered-down version*.

FJ: *The least-offensive version for everybody*. :) Net zoals zo'n vakantie film het meest controversieel geweest is, dus daar krijg je dat het het meeste op en neer gaat, wat mensen er van vinden. Terwijl er zijn ook werken van jou die sneller een groter consensus zullen vinden.

MB: Ja iedereen vindt het dan wel mooi, ja. Misschien is geloof ook wel hetzelfde soort populisme of mechanisme of zo, maar dat nog voor de hele globalisering, en dat we alles ontdekten. Dat iedereen zo zijn eigen innerlijke drang had om zich te verhouden tot iets boven-natuurlijks, om daar een soort van toevlucht in te vinden. Daarin zit ook een mechanisme dat voor iedereen geldt. Alleen op verschillende continenten heeft dat een andere uitwerking gehad. Het is jammer dat mensen dat nu bij elkaar opleggen, en elkaar daar om ook gaan afmaken. Maar misschien is dat precies waar we het net over hadden, dat mechanisme wat dan een universele behoefte is, in dit geval, wat dan op verschillende plekken zo parallel aan elkaar ontstaat. *Parallel populism*. :)

FJ: Daar hadden we het met Gerard Koek ook over, dat godsdienst ook altijd een soort van *fabric in society* is geweest. En ik had ook een documentaire gezien waarin ook bleek dat vroeger hogere en de lager opgeleiden, ieder weekend bij de kerk samen kwamen. Het was zo'n plek waarin ze wel met elkaars leven in aanraking kwamen, en dat soort dingen zijn toch een beetje verdwenen, waardoor er nu alleen nog maar in "*gated communities*" in bubbels wordt gedacht. En dat zie je bijvoorbeeld ook op Facebook.

MB: Als ik Facebook mag geloven wordt GroenLinks de grootste partij. :)

[lachen]

FJ: Inderdaad, terwijl er zijn anderen, en daar wordt de PVV de grootste, en is de hele wereld vóór Zwarte Piet. Want hoe kunnen ze dat van die kinderen af pakken?

MB: Exact.

AH: Volgens mij vertelde jij over een experiment, uitwisseling, waarbij twee mensen vanuit verschillende sociale groepen van Facebook accounts waren gewisseld, en als je dan inlogt... gaat de hele wereld voor je open. Mensen zeggen opeens dingen waar je nooit mee in aanraking komt. En je denkt: "Wie zijn deze mensen?"

MB: Maar Facebook werk toch ook met cookies, waardoor het helemaal wordt gefilterd, en dat bepaalde resultaten... hoe heet dat ook al weer? Ik weet het niet meer zo, maar het heeft een bepaalde naam. Dat je bepaalde vrienden of bepaalde dingen meer ziet dan de andere?

AH: Een algoritme?

MB: Ja precies.

FJ: Die dan alles filtert? Het is dus een filter die je toepast.

MB: Ja.

FJ: Maar Facebook heeft eigenlijk wel er voor gezorgd dat voor heel veel mensen een politieke uitlaatklep is gekomen, en omdat ze nu "*gated communities*" zijn geworden, waarin ze ook alleen maar de argumenten en argumentatie van zelfdenkende horen, geloven ze ook daarin. Daarom denk ik dat je ook nooit argumentatief een discussie kan aangaan. Ze hebben een platform gevonden, ze hebben medestanders gevonden, waarin ze zich bevestigd voelen in hun gevoelens over de situatie. Daarom roepen ze allemaal argumenten naar elkaar toe: "Daar hebben zóveel buitenlanders uitkeringen en daar zóveel!"

AH: "En waar baseer je deze informatie op?" "Dat vind ik gewoon, dat is mijn mening."

FJ: "Heb ik op Facebook gelezen!"

MB: Toch blijven die groepen inderdaad heel erg uit elkaar. Maar er zijn wel plekken, zoals... ik zit nu naar de sportschool te kijken [A&F's atelier biedt uitzicht op David Lloyd Leisure club in Benthemstraat, waar Maarten regelmatig gaat zwemmen], zo'n sportschool is eigenlijk ook zo'n gemeenschappelijk mechanisme weer. Wat terug komt is dat iedereen wel gezond wil zijn. En daar lopen ook uiteenlopende figuren rond. In de sauna zit dan een Marokkaan naast me: "Waarom heb je nagellak op?" en dan heb ik wel een conversatie die je anders niet hebt. Dat zijn misschien wel die structuren inderdaad, die wel heel leuk zijn.

FJ: Die het een beetje ontstijgen?

MB: Ja doordat je dat gemeenschappelijk mechanisme deelt: "Hé, jij wil ook gezond zijn? Maar je hebt je nagels níet gelakt. Dat is heel raar." :) En misschien is dat in het werk ook dat je dat ook inzet.

AH: Denk je dat kunst ook zo'n plek kan zijn? Of de kunstwereld? Of kunst expositieplekken?

MB: Ik denk dat kunstlekkers dat heel erg proberen nu. Dat zie je ook veel, plekken waar dan verschillende creatieve dingen zoals pottenbakkers en zo allemaal samen komen. Toch is dat ook nog best wel een bubbel. En ze nodigen dan ook wel eens wat Turkse buurtgenoten uit, die dan lekkere hapjes maken, maar toch... het blijft toch klein. Ik vraag me af in hoeverre dat kan.

FJ: Er wordt niet ingeleefd in die gemeenschap als doelgroep. Ze worden meer gewoon uitgenodigd.

MB: Ja. Kom maar, want dat is heel hip. Doen we ook nog een metal-bandje uitnodigen en dan denkt die Turkse vrouw weer: "Ok... ik ga nu naar huis."

[lachen]

MB: Maar misschien ligt het daarin ook heel erg er bovenop. Je ziet dat wel vaak bij van die initiatieven...

AH: Moet dat wel bij kunst horen, vind je? Mag kunst wel in zijn eigen bubbel blijven?

MB: Weet ik niet. Ik denk dat kunst ook wel verschillende rollen kan hebben.

FJ: Waarin het verschillende bubbels zijn.

MB: Verschillende bubbels. Voor mij is het een soort van gemeenschappelijk mechanisme, dat vind ik wel een fijn woord... Dat is voor mij de essentie van kunstenaar zijn, dat je iets wil maken of iets wil creëren, en dat je dat wil delen met mensen. Dat kan zijn dat je iets bouwt, maar dat kan ook een gesprek zijn, want dan kan je ook iets creëren. Ik denk dat daarin ook verschillende niveaus zijn. Dat je mensen hebt die inderdaad misschien bij Piet Zwart studenten hoort, waarin heel veel wordt nagedacht, heel veel wordt geschreven, heel veel wordt gelezen, heel veel het kunstwerk op zichzelf reflecteren, daar heel erg mee bezig zijn. En het andere uiterste is dan... een Frans Bauer die ook zijn verhaal vertelt door muziek.

FJ: En niet eens letterlijk.

MB: En voor mij gaat dat zo over een heel groot grijs gebied, daar moet je dan je plekje in vinden. Ik ben niet iemand die de hele dag boeken gaat lezen. Ik vind het wel interessant om het over die dingen af en toe te hebben, maar ik zou niet elke dag hierover na kunnen denken, omdat ik ook andere dingen wil gaan doen. Dus misschien bevind ik me ergens anders op die ladder. En dat is prima, omdat iedereen ook een eigen rol in dat geheel heeft. En, ook van elkaar, juist onderling kan leren, je kan verhouden. Dat vind ik dan wel interessant omdat ik daar ook als maker weer beter van word. Ik ben misschien wat concreter, of ik kan wel een concreter voorbeeld geven dat jullie misschien wel interessant vinden. Zo kan het een mooi eclectisch geheel worden.

FJ: Een mooie uitwisseling. :)

MB: Ja. De vraag was of de kunst in die bubbel mag blijven? Nou ja, Piet Zwart is de bubbel der bubbels. [...] Omdat ze heel veel lezen, schrijven, nadenke, en dat ze dan denken: "Oh shit, moet ik toch wat maken." En dat het dan een abstracte uitwerking of een illustratieve uitwerking wordt van een idee, waarvan ik denk: "Oh ja, ok, misschien moet je niks maken en alleen maar schrijven?"

FJ: Of als je 'het contact' veel analyseert. Maar dan eigenlijk niet echt het contact opzoekt. Dat het erover gaat maar dus ook weer niet in de zin van het echt contact maken.

MB: En dat is prima, maar misschien moet je dan niet dingen gaan maken.

[...]

FJ: En dat vinden wij daar ook heel interessant aan. Dat origineel, die performance, of die installatie, of dat werk wat heeft plaats gevonden, én die representatie, die is nu bijna net zo belangrijk.

MB: En misschien nog wel belangrijker. Autonome.

FJ: En ook als beeld of als mentaliteit voor kunstenaars heel belangrijk.

MB: Als ik kijk naar wat dagelijks op mijn website komt, volgens mij heb ik gemiddeld zo'n twee-driehonderd bezoekers, is dat best goed volgens mij...

AH: Vandaag tweehonderd en drie, want ik ben drie keer op je website geweest.

MB: Yes, tweehonderd en drie! Het is gewoon dat mijn werk dan meer te zien is, dan in een tentoonstellingsruimte. En als ik het goed doe in een tentoonstellingsruimte, dan komen er vijftig man, maar dat is nog steeds minder dan die tweehonderd die vandaag zijn geweest om te kijken op mijn website. Dus dat is ook onvermijdelijk, daar kan je niet om heen. En volgens mij kan je dat juist inzetten. Volgens mij verlies je juist niet aan je authenticiteit als je daar gebruik van maakt.

AH: Het is gewoon een andere vorm ook.

MB: Het is een andere vorm, inderdaad. Maar je kan nog steeds diezelfde benadering hebben, in mijn geval met luchtigheid of humor of hoe je dat ook wil noemen... misschien vertederend... Dat kan nog steeds benaderd worden op een digitaal platform.

FJ: Zodat het ook bij je past. Wat je ook zegt, dat alles een verlengstuk moet zijn van jou. Dus je moet daar ook wel een verbinding mee voelen.

MB: Ja, exact. Maar dat kan ook met bijvoorbeeld hoe je het werk fotografeert. En dat heeft ook te maken met hoe je over je werk vertelt en aan wie je het vertelt. Voor het fotograferen van mijn werk probeer ik ook niet één vaste vorm te hanteren. Misschien is dat de vorm juist, dat er geen vaste vorm is. :) Ik kan één-twee-drie met mijn telefoon een filmpje maken, en er zijn andere dingen waar het wel heel belangrijk is dat ze goed zijn gefotografeerd, met een goede camera en statief...

FJ: Ik heb ook een keer in Illustrator zo'n pentekening gemaakt, dus eigenlijk een soort van kleurplaat van het werk, en op de website geplaatst.

MB: Mooi

FJ: Voor Mondriaan Fonds had ik dan voor Prospects & Concepts er juist voor gekozen om in een hele design esthetiek die glazen dekens te presenteren. Maar ik was twee maanden van te voren

bij de Van Nelle fabriek langs geweest, toen er niks was, en toen heb ik die daar langs een plas water, op die vieze betonnen vloer, een glazen deken gelegd en dan zo'n gifje gemaakt voor op de website, zodat er ook een beetje zo die schittering in het glas en het plasje water te zien is.

MB: Maar dat is juist heel mooi, en ik zie ook soms hele mooie voorbeelden van kunstenaars die dat heel goed doen. Dus zo'n website heel goed gebruiken om juist die mentaliteit uit te vergroten. En in plaats van die... ik bedoel, dat werkt ook wel, zo'n witte website, met zo'n standaard indeling. En dat is ook prima. Maar volgens mij kun je zoveel meer. Op een website heb je bepaalde functies of rollen of spelregels. Ik noem het dan zo'n thema feestje, waar je mee kan spelen.

AH: Ik vind het ook altijd heel mooi als mensen juist dat hele standaard browser-esthetic [inzetten]. Bijvoorbeeld dat blauwe van de links, dat ze daar juist mee spelen. Vind ik altijd heel leuk als iemand dat heel goed kan.

MB: Inderdaad dat blauwe en dat pixelige. Wat is het, HTML 1.0 of zo? Zo'n stijl.

AH: Maar heel weinig mensen doen dat... goed. Ik kwam laatst een website tegen, die was dan ook van een "internet artist", en het was zó goed gedaan. Maar het was ook *effortless*. Hij gebruikte al die elementen, maar dan niet zo over the top, *blergh*.

MB: Ja het zijn inderdaad vaak *internet artists*. Je hebt ook websites van, hoe heet ie? Die bulgaarse kunstenaar. Die heeft ook dat als je op zijn website komt, dat je kan kiezen voor de officiële website of de niet-officiële website.

AH: Waar wij het ook eerder over hadden, dat je allemaal voor verschillende generaties aparte websites hebt.

MB: Ja precies! Maar ik denk dat... Die functie heeft een platform als een website. En je kan niet, als jij een portfolio fysiek hebt, zeggen: "Ja ik heb vijftien soorten portfolio's, wat is je leeftijd?" Ja, dat zou ook misschien kunnen, is ook wel leuk. Maar dat is veel minder voor de hand liggend dan zo'n digitaal platform.

FJ: Nou schoot me net zo te binnen wat het ideale selectie proces is voor je website, als je het op generatie's wil doen. Bijvoorbeeld, je begint bij de jongste generatie, daar moet er eerst een vraag voor zijn, maar dan begin je dus met een eigentijds popcultuur foto: "Wie is dit?" En als je die niet weet, dan kom je niet binnen, maar dan kom je op de tweede vraag, dan komt er dus een iets ouder persoon.

MB: Oh ja... en dat je dan aan de hand daarvan een achtergrond muziekje bepaalt. Dan hoor je inderdaad Kiss op de achtergrond en ben je een zestig-jarige oude rocker en je houdt van die-en-die kleuren.

[lachen]

MB: Je hebt ook van Kessels en Kramer, die hadden vroeger ook een website waarin ze hele lelijke templates downloaden van internet, van websites, en die gebruikten om dus hun eigen *content* door heen te filteren. Elke keer als je op refresh drukte, kreeg je dus een hele andere website, wel met zelfde *content*. Super lelijk. [lacht]

AH: [lacht en knikt] Ja die ken ik!

MB: Maar die vond ik ook zo mooi. En dat is een heel goed voorbeeld van wat de vormgeving is. Dat je je totaal overgeeft aan de opdrachtgever en dat je totaal in dienst staat. Prachtig verbeeldt in die website, dat je de gedaante aanneemt van iemand anders. Dat vond ik zo goed gedaan. En dat is een heel goed voorbeeld van hoe je zo'n platform kan gebruiken en inzetten juist. In plaats van krampachtig een krabbeltje maken en dan een foto maken, en heb je lekker van die Maarten-krabbeltjes. Ik vind dat zo raar om te zien bij mensen. Terwijl meer mensen, die soortgelijk werk maken, een terloopsheid hebben of een slordigheid en nonchalance, en die inderdaad zo'n website hebben met... geschreven knopjes (!). Dan haak ik gelijk af. Ja, misschien is het een obsessie geworden: geschreven knopjes. [lacht] Gewoon digitale knoppen! Die flikkeren en animeren, en als je er over heen gaat, dan gebeurt er van alles.

MB: Maar het is wel een heel interessant onderwerp. Ik herken heel erg, als je het specifiek hebt over de representatie op de website, hoe vaak ik gestruggeld heb over; hoe ga ik nou die website vormgeven?, hoe ga ik die inrichten?, wat zet ik er op?, wordt het een soort van blog?, hoe toon ik de gemaakte werken?, is dat per jaartal of grootte?, het is heel lastig.

AH: Inderdaad, zo'n website moet niet alleen functioneel zijn, maar het moet ook... representatief zijn voor wie je bent. En dat is altijd best lastig.

FJ: En dat is ook altijd het probleem van mijn website. Die heb ik toen bedacht rond die tijd, dat als er een expositie was, dan maakte ik op de homepage een hele andere representatie van dat werk.

MB: Zoals zo'n kleurplaat idee.

FJ: Ja precies, maar dan meerdere dingen bij elkaar. Dus dat was dan meer *internet-aesthetics*, en de werken waren meer *design-aesthetics*. Dus dat ik eigenlijk met verschillende esthetieken speel, verschillende weergaven.

MB: Wat ik ook heb gedaan, is dat ik werken opnieuw doe of aanpas, maar als ik dat dan op de blog zet, dan is dat ook zoveel. Kijk elke keer zo'n Maarton, op een gegeven moment heb je dat wel gezien. Maar dan ging ik ook alternatieven vormen bedenken, zoals zo'n verslag maken, en dan liet ik het werk niet zien maar de reacties daarop. Of ik ging over iets heel anders praten. Of detail foto's maken. :) Dus daar zocht ik dan ook nieuwe vormen in.

FJ: Ja, maar dan heb je wel een vast format, en Anita kan wel HTML (ik niet). Ik maak het dan in photoshop en dan maakt Anita het in HTML. Maar dan nu na een aantal keer updaten, na een paar jaar, voelt ie niet meer... relevant, mijn positie is weer verandert. Dus nou voelt het weer... hij is net *off*. Hij klopt niet meer met waar ik nu mee bezig bent. Dus we zijn nu bezig om weer verder te denken.

MB: Eigenlijk moet je proberen om een soort van vorm te vinden die je voor altijd kan gebruiken...

AH: Of zo lang mogelijk.

FJ: Ja, zo lang mogelijk. Maar we vinden het ook wel leuk, want ik vind al mijn oude websites... ik heb bijvoorbeeld een website

gehad, als concept van Anita, gewoon een *one-page* website, zodat alles er op één pagina te zien is.

MB: Ja zodat je één groot formaat...

FJ: Ja precies, die had ik toen gemaakt, en uiteindelijk, toen ik die niet meer gebruikte, toen ik de omschakeling zat naar de nieuwe website, heb ik die oude op zijde laten drukken. En die dan in de expositie gehangen.

MB: Oh mooi

AH: Het heette ook: All about me: 100% silk

[lachen]

MB: Leuk! Je kan zoveel... nu is dat vloggen zo heel erg ...hot. :) Ik kan me ook heel erg goed voorstellen dat je een soort van vlog-website hebt waarin je over je eigen werken vlogt: "Wat ik nu heb gemaakt!" :)

[...]

FJ: Dat is wel leuk dat je dat zegt dat je veel *comments* leest, want *comments* zijn eigenlijk heel belangrijk geworden, de *commenting-culture* is zo invloedrijk geworden in de beeldvorming en in de representatie, dat vinden wij zelf ook.

MB: Ja, ik ben gefascineerd, ik vind dat echt heel leuk ook. Ik word er dan ook vaak heel boos om: "Hoe kan je dit nou zeggen?! Stomme idioot!" Ik kijk ook wel eens op GeenStijl en ik vind het echt verschrikkelijk, maar toch kijk ik ook. En als ik zie hoe hun reageren... Eerst was het heel pro-Geert en dat is echt omgeslagen.

[...]

FJ: Ik heb een keer ook een eindschrijftje van iemand uit Amerika gelezen en dat ging over digitale monumenten en hoe eigenlijk...

MB: Wow, mooi woord.

FJ: Het was ook iemand uit voormalig Jugoslavië en die woont dan nu in Amerika, het ging eigenlijk over dat Jugoslavië niet meer bestaat fysiek, omdat het nu gewoon gespleten is. Maar het idee van Jugoslavië bestaat nog steeds, op blogs, op YouTube, enz. Op persoonlijke websites heb je bijna een soort van monumenten van Jugoslavië die door de *commentors* helemaal wordt vormgegeven, van wat dat Jugoslavië dan was. Dus het was een Mobile Digital Monument omdat het dus ook constant in beweging is, omdat er nieuwe verhalen over Jugoslavië of situaties dat verhaal steeds verder blijven ontwikkelen. Maar wel vanuit een retrospectief idee. Dat vond ik echt heel mooi.

MB: Ja, heel mooi. Digitale Monumenten.

AH: Ik heb wel eens bepaalde series gekeken alleen maar omdat ik recaps en comments die er over werden geschreven leuk vond. Ik vond de serie eigenlijk niet zo super boeiend...

[lachen]

AH: ...maar dan kijk je heel anders naar die serie. Het wordt ook *hate-watch* genoemd, officieel. Want je bent niet *invested* in het

verhaal, je maakt het belachelijk. Maar omdat je het samen doet. Ik participeer niet, maar lees het alleen...

[...]

FJ: Ik noemde het vroeger altijd: "kapitalisatie van het onvermogen". Het onvermogen van mensen in reality-series en soap-series, daar draaide het vaak om. Dus of iets slecht of goed geacteerd is, of het oordelen over dingen, die *gossip-culture*, daar wordt nu juist heel erg op ingespeeld. Daar wordt een markt van gemaakt. Anita heeft juist Gossip Girl daarom gekeken...

AH: Ja, dat was de serie die ik om de recaps keek. :)

MB: Geeft niks. :)

AH: [lacht]

FJ: ...omdat Gossip Girl weer die *comments* op de afleveringen, sommige *threads* kregen dan heel veel aandacht en dat werd ook geïncorporeerd in de verhaallijnen. Dat maakt het dan zo extra interessant.

MB: Oh echt waar? Dat is interessant.

AH: Maar dat komt omdat New York Magazine, die heeft toen hun digitale platform geïntroduceerd. In 2007, toen Gossip Girl ook voor het eerst werd uitgezonden. De New York Magazine recaps zijn groot geworden, die hebben de New York Magazine website ook groot gemaakt, omdat die zo absurd werden. Die gingen een eigen leven leiden. Die hadden ook een cover met de cast van Gossip Girl met daaronder de titel: "The Best Show of Our Time", zo'n hele absurde overdreven titel die weer voor heel veel commentaar zorgde. Maar juist daardoor kregen ze veel aandacht, en werd het een ding op zich, wat ook weer in die serie werd geïncorporeerd. Dus die hielden elkaar zo in balans. Daardoor moest ik het ook volgen. :)

MB: Heb je in een performance ook; met de Kerst hadden ze het Kerstverhaal nagespeeld, en ik vond het heel goed hoe ze dat hadden gedaan, want heel veel deden er mee. En elke keer stopten ze het verhaal en had je verschillende opties wat er zou gaan gebeuren, en het publiek kon dan stemmen. Dat werkte zo ontzettend goed, zo'n goed werk was dat.

AH: [lacht]

MB: En dan was het inderdaad de structuur van het Kerstverhaal, wat de meeste wel kennen, maar dan moet Maria zwanger worden en had je dan drie opties: of zij kreeg een lapdance van Donald Trump en raakte zwanger, of zij ontmoette een garnaal en werd zwanger, of pist op het podium in een pan en werd zwanger. En dan moest het publiek dus gaan stemmen wat er zou gaan gebeuren en er stonden verschillende acteurs klaar om eventueel dat te gaan doen. [lacht] Maar het was zó goed! Echt... Maar dat was ook een beetje dat, wat je zei, dat de *comments* worden meegenomen in het vervolg.

AH: En tegenwoordig is het ook juist een discussie geworden. Er worden opiniestukken over geschreven; in hoeverre moet *fanservice* een serie beïnvloeden? En dan kom je uit op Batman: *this is not the storyline that we want, but it is the storyline that we need*. [lacht] Want soms gaan verhaallijnen mee met wat fans willen, maar dan kom je niet goed uit in het geheel om een goed

verhaal te vertellen.

MB: Dat is wel mooi dat je dat zegt. Dat is waar we het helemaal aan het begin over hadden: dat je op een gegeven moment krijgt dat mensen een werk hebben gemaakt en dat... heeft dan gewerkt of het werk is succesvol, en mensen hebben dan een verwachting. Je ziet het heel vaak bij de bandjes die dan een debut-album maken dat enorm succesvol wordt, en heel vaak flopt dan het tweede album. En dat is misschien enerzijds omdat ze niet kunnen *dealen* met succes, maar ook, denk ik, omdat ze dezelfde dingen weer gaan proberen, in plaats van bij zich zelf te blijven. Volgens mij heb je als maker altijd... tenminste, ik heb dat, dat ik altijd wil vernieuwen en een nieuw werk wil maken. Ik heb iets gemaakt, en dat is dan een tussentijdse toets om reacties te toetsen, en dan ga ik weer verder. Maar ik heb wel een punt in de verte waar ik dan heen wil. En ik kom daar nooit, maar... je ontwikkelt je.

[...]

AH: Heb jij nog vragen Maarten?

MB: Wat vinden jullie van representatie?

AH: "Heel tof."

[lachen]

MB: "Leuk!" of "Ja ik ben vóór!"

FJ: "Ik ben niet vóór en ik ben niet tegen."